

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

РАДА ЄВРОПИ

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА ТОШЕВА проти БОЛГАРІЇ

(Позовна заява № 56308 00)

ПОСТАНОВА

СТРАСБУРГ

10 серпня 2006 року

ВСТУПИЛА В ЗАКОННУ СИЛУ

10/11/2006

Це рішення набуло чинності за обставин, викладених у статті 44 § 2 Конвенції. Воно може зазнавати редакційних виправлень.

По справі Тошев проти Болгарії,

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), який засідає в палаті у складі:

Пан П. Лоренцен, *Голова*,

Пані С. Бутучарова,

Пан К. Юнгвірт,

Пан В. Буткевич,

Пані М. Цаца-Ніколовська,

Пан Дж. Боррего Боррего,

Пані Р. Джегер, *судді*,

та Пані С. Вестердік, *секретаря секції*,

Після обговорення в дорадчій палаті 10 липня 2006 р.,

Постановляє таке рішення, ухвалене в цей день:

ПРОЦЕДУРА

1. За основу взято позовну заяву (№ 56308/00) проти Республіки Болгарія. 17 лютого 2000 р. громадянин цієї держави Димітар Єрменков Тошев («заявник») звернувся до Суду відповідно до ст. 34 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод ("Конвенція").

2. Заявника представляє Пан В. Васілев, адвокат з міста Софія.

3. Болгарський уряд («Уряд») представляє його агент, Пані М. Котцева, із Міністерства Юстиції.

4. 15 листопада 2004 р. Суд вирішив передати позовну заяву до Уряду. Скориставшись положеннями статті 29 § 3 Конвенції, він вирішив, що буде розглядати одночасно прийнятність і суть справи.

5. Уряд не надав своїх міркувань щодо прийнятності та суті позовної заяви, але прокоментував вимогу заявника щодо отримання належної компенсації.

6. 1 квітня 2006 р. цю справу було передано щойно створеній п'ятій секції (Положення 25 § та Положення 52 § 1).

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

7. Заявник народився в 1956 р. і проживає в місті Софія. Раніше він притягувався до кримінальної відповідальності. В 1975 р., 1978 р., 1982 р. та 1987 р. він був засуджений за крадіжку і відбував відповідне покарання.

А. Кримінальні провадження проти заявника

1. Попереднє розслідування

8. 5 липня 1993 р. заявника заарештували. Наступного дня, 6 липня 1993 р., його звинуватили у двох пограбуваннях на загальну суму близька 47000 старих болгарських левів (2974 німецьких марок за тодішнім курсом). Також заарештували двох інших осіб і пред'явили їм обвинувачення як його спільникам.

9. В період між 6 липня та 28 грудня 1993 р. слідчий, уповноважений проводити попереднє розслідування, шістнадцять разів опитав свідків і провів дві очні ставки між свідками, свідчення яких суперечили одне одному. 27 липня 1993 р. був проведений аналіз почерку заявника. 2 серпня 1993 р. була проведена психіатрична експертиза одного з ймовірних спільників. 12 серпня 1993 р. було направлено запит експерту з оцінки, відповідь на який була отримана 6 вересня 1993 р. Заявника допитали 6 та 8 липня 1993 р., а потім знову 22 жовтня 1993 р. Він дав детальні свідчення та зізнався у двох пограбуваннях.

10. 8 грудня 1993 р. заявника відпустили під заставу.

11. 4 та 5 січня 1994 р. заявника допитали. Обвинувачення проти нього та двох його можливих спільників були змінені, а їх ознайомили з результатами попереднього розслідування. Матеріали справи були передані в прокуратуру міста Софія.

12. 8 березня 1994 р. заявника затримали на місці ще одного пограбування та заарештували. В той самий день було розпочато попереднє розслідування у справі про пограбування по відношенню до заявника та двох інших осіб.

13. 9 березня 1994 р. заявнику пред'явили обвинувачення у пограбуванні, яке було скоєно напередодні, на загальну суму 23400 болгарських левів (близько 944 німецьких марок за тодішнім курсом). Заявника допитали і він заперечив свою участь в пограбуванні. Після допиту ймовірні спільники заявника зізналися в пограбуванні.

14. В період між 8 та 18 березня 1994 р. була проведена перевірка місця злочину, були конфісковані різноманітні речі, кожного підозрюваного допитали двічі, також допитали чотирьох свідків.

15. 25 та 29 березня 1994 р. заявника та його ймовірних спільників ознайомили з результатами попереднього розслідування, після чого матеріали справи були передані в прокуратуру міста Софія.

16. 13 травня 1994 р. прокуратура міста Софія приєдналася до двох попередніх розслідувань по відношенню до заявника та його ймовірних спільників. Справу було переведено на етап розслідування.

17. 29 липня 1994 р. заявника та його ймовірних спільників ознайомили з результатами попереднього розслідування, після чого матеріали справи були передані в прокуратуру міста Софія.

18. В період між 31 серпня 1994 р. та 28 лютого 1996 р. прокуратура міста Софія перевела справу на етап розслідування за п'ятьма різними епізодами, оскільки під час попереднього розслідування були виявлені різні невідповідності і саме розслідування було проведено із порушенням процедури. В цей період заявника та його ймовірних спільників опитали за декількома епізодами. Обвинувачення проти них були змінені.

2. Провадження в суді міста Софія

19. 23 вересня 1996 р. прокуратура міста Софія надала обвинувальний акт щодо заявника та двох його спільників і звинуватила їх в кримінальному злочині – пограбуванні. Цей кримінальний злочин поєднував три пограбування на загальну суму 228015 болгарських левів (близько 1477 за тодішнім курсом).

20. 15 жовтня 1996 р. суддя-доповідач суду міста Софія призначив слухання на 25 та 26 лютого 1997 р.

21. Слухання в суді Софії 25 лютого 1997 р., 12 червня 1997 р., 16 грудня 1997 р. та 16 березня 1998 р. були відкладені через відсутність деяких осіб – в двох випадках був відсутній представник заявника, одного разу був відсутній представник його ймовірних спільників, а іншого разу не було жертви пограбування, яка була викликана неналежним чином. В останньому випадку, перенесення вимагав прокурор, оскільки він хотів надати іншій стороні можливість подати цивільний позов на відшкодування збитків, якщо вона забажає.

22. На слуханні 30 червня 1998 р. суд міста Софія припинив провадження і передав справу в прокуратуру для подальшого розслідування. Суд виявив, що (а) обвинувальний акт був неповним, оскільки він не містив опису технічних засобів, які використовували обвинувачені особи для підготовки злочинів; (б) невідповідність дат, ймовірних жертв пограбування, вартості вкрадених речей та юридичної класифікації злочинів в обвинувальному акті та підозрі; та (в) обвинувальний акт був не повний, оскільки не містив інформацію про одного з ймовірних спільників, кримінальне провадження проти якого було зупинено.

3. Переведення справи на етап розслідування

23. В період між 13 червня 1998 р. та 22 червня 1999 р. прокуратура міста Софія перевела справу на етап розслідування за двома різними епізодами і вимагала виконання розпоряджень суду. В цей період заявника та його двох ймовірних спільників знову допитали, обвинувачення проти них змінили та ознайомили їх із результатами попереднього розслідування перед тим, як надіслати матеріали справи знову до прокуратури міста Софія.

24. 1 вересня 1999 р. прокуратура міста Софія частково призупинила кримінальні провадження проти заявника через зміну класифікації обвинувачення проти нього. Замість того, щоб розглядати три пограбування як один кримінальний злочин, було прийнято рішення розглядати їх як три окремі кримінальні злочини. В районну прокуратуру міста Софія були передані матеріали справи із вказівкою скласти три окремих обвинувальних акти щодо обвинувачених для кожного пограбування.

25. Подальший розвиток кримінальних проваджень незрозумілий і не було надано жодної інформації навіть після того, коли заявник надіслав скаргу 17 лютого 2000 р. На дату відправки зазначеного листа, кримінальне провадження проти заявника все ще знаходилося на стадії розслідування.

Б. Взяття заявника під варту

1. Перший період тримання під вартою

26. 5 липня 1993 р. заявника було взято під варту на двадцять чотири години за наказом слідчого, який наступного дня був затверджений прокуратурою.

27. 6 липня 1993 р., за наказом слідчого, який був затверджений прокуратурою, заявника залишили під вартою без надання конкретних фактів або доказів, які б виправдали затримання.

28. Заявник подав апеляцію проти свого затримання (дата невідома). 30 липня 1993 р. прокуратура міста Софія відхилила його апеляцію на підставі того, що заявник, між іншим, не має постійної адреси проживання та може втекти. Після наступної апеляції, яку було подано 1 грудня 1993 р., головна прокуратура знову її відхилила на тих самих підставах.

29. В той самий час, стан здоров'я заявника погіршувався і він знову подав апеляцію (дата невідома) проти свого ув'язнення, спираючись на медичні обставини. 25 листопада 1993 р. прокуратура міста Софія прийняла рішення про звільнення заявника під заставу розміром 10000 болгарських левів (близько 545 німецьких марок за тодішнім курсом). Коли друзі заявника внесли заставу, його відпустили 8 грудня 1993 р.

2. Другий період взяття під варту

(а) Тримання під вартою в період між 8 березня 1994 р. та 3 серпня 1998 р.

30. 8 березня 1994 р. заявника заарештували на двадцять чотири години за наказом слідчого, який наступного дня був затверджений прокуратурою.

31. 9 березня 1994 р., за наказом слідчого, який був затверджений прокуратурою, заявника взяли під варту, в тому числі через те, що він не має постійної адреси проживання і може втекти.

32. В період між 13 травня 1994 р. та 22 липня 1998 р. прокуратура десять разів подовжувала термін тримання заявника під вартою і ще один раз 15 жовтня 1996 р. за наказом судді-доповідача. Рішення про подовження терміну тримання заявника під вартою або не мали під собою жодних підстав, або ґрунтувалися на тому, що він, начебто, не має постійної адреси проживання.

33. 22 липня 1998 р. заявник подав апеляцію проти свого тримання під вартою. 3 серпня 1998 р. апеляцію було розглянуто в суді міста Софія. Суд прийняв рішення на користь заявника і призначив заставу в розмірі 500000 болгарських левів (500 німецьких марок за тодішнім курсом). На час призначення суми застави, суд не шукав і не збирав жодних відомостей щодо фінансового стану заявника і його можливості сплатити цю заставу.

34. Таким чином, заявника не відпустили, оскільки він не сплатив заставу.

(б) Тримання під вартою після прийняття рішення про звільнення заявника під заставу

35. 12 листопада 1998 р. заявник подав ще одну апеляцію в суд міста Софія, вимагаючи звільнення. Він скаржився на те, що залишається під вартою тому, що не може сплатити необхідну суму застави, призначену судом 3 серпня 1998 р. Заявник вимагав знизити суму застави відповідно до його фінансових можливостей.

36. 27 листопада 1998 р. суддя-доповідач суду міста Софія відхилив апеляцію. Він дійшов висновку, що не може скоротити суму застави для заявника. Він вважав, що заявник залишається під вартою не через це провадження, оскільки йому була призначена застава, а на підставі іншої судової постанови і зможе вийти на волю лише після сплати застави. Суддя-відповідач зазначив, що зменшенням суми застави повинна займатися прокуратура.

37. Заявник направив до прокуратури запит (дата невідома) про зменшення суми застави. Рішенням прокуратури міста Софія від 3 грудня 1998 р. суму застави було зменшено до 50000 болгарських левів (50 німецьких марок за тодішнім курсом).

38. 23 грудня 1998 р. це рішення було направлене для виконання начальнику в'язниці міста Софія. Заявник вніс заставу, але його не відпустили негайно через непорозуміння, яке було пов'язано із об'єднанням попередніх розслідувань 13 травня 1994 р. Не було зрозуміло за якою справою його затримали.

39. 8 січня 1999 р. прокурор міста Софія відмінив рішення про зменшення суми застави для заявника від 3 грудня 1998 р. Він вияви, що прокуратура не мала повноважень змінювати суму застави, оскільки її призначив суд. Після апеляції, 19 травня 1999 р. прокуратура міста Софія залишила рішення від 8 січня 1999 р. без змін.

40. Заявник подав нову апеляцію (дата невідома) до суду міста Софія, яка знову була відхилена 28 квітня 1999 р. Суд вважав, що його рішення від 3 серпня 1998 р. не підлягає оскарженню і що прокуратура не мала повноважень змінювати суму застави. В цьому рішенні суд зазначив

«для відміни або зміни попереднього рішення не має причин».

(в) Звільнення заявника

41. 12 серпня 1999 р. заявник подав до суду міста Софія ще одну апеляцію проти свого тримання під вартою. Він скаржився, що досі залишається під вартою і що його повинні відпустити, тому що максимальний передбачений законом дворічний термін досудового тримання під вартою закінчився.

42. 24 серпня 1999 р. суд міста Софія розглянув апеляцію заявника. Суд прийняв рішення на користь заявника, наказав його звільнити та заборонив йому лишати своє місце проживання без дозволу прокуратури. Заявника звільнили на підставі постанови суду.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ТА ВИПАДКИ

А. Система правового регулювання тримання під вартою до 1 січня 2000 р.

43. Відповідні положення Кримінально-процесуального кодексу («КПК») та судові практики Болгарії в цей час було узагальнено в судових рішеннях за декількома подібними справами (дивіться також інші справи: *Ніколова проти Болгарії* [ГС], № 31195/96 §§ 25-36, ЄКПЛ 1999-II; *Ілійков проти Болгарії*, № 33977/96, §§ 55-59, 26 липня 2001 р.; та *Янков проти Болгарії*, № 39084/97, §§ 79-88, ЄКПЛ 2003-XII (витримки)).

Б. Заходи для забезпечення появи підсудного в суді та судовий контроль цих заходів

44. Відповідні положення КПК та випадки за відповідний час було узагальнено та викладено в судовому рішенні по справі *Асенов проти Болгарії* (№ 42026/98, §§ 45-50, 15 липня 2005 р.).

45. В тому числі. Стаття 150 §§ 2 та 5 КПК того часу містить наступне положення:

«2. Під час призначення суми застави необхідно враховувати фінансовий стан підсудного.

...

5. Якщо міра захисту [забезпечення появи особи в суді] змінюється з однієї [обмеження волі] на заставу, відповідну особу необхідно відпустити одразу ж після внесення застави.»

В. Максимальний термін тримання під вартою, передбачений законом

46. Рішення про передбачений законом максимальний термін досудового тримання під вартою, тривалість якого залежить від важкості злочину, було

прийнято 12 серпня 1997 р. (параграф 3 Статті 152 КПК, був дійсний з 12 серпня 1997 р. до 1 січня 2000 р.). В цьому випадку враховується лише тримання під вартою на час проведення розслідування. Максимальний термін тримання під вартою на час судового провадження законодавством не передбачений.

47. В тому числі. Стаття 152 §3 КПК (діяла в період між 12 серпня 1997 р. та 1 січня 2000 р.) говорить про наступне:

«... термін тримання під вартою на час проведення попереднього розслідування [фаза] не може перевищувати один рік, [окрім випадків, коли] злочин передбачає ув'язнення терміном на п'ятнадцять років, пожиттєвий строк або смертну кару. В цьому випадку він не може перевищувати двох років.»

48. Окрім того, згідно із параграфом 4а проміжних та остаточних положень КПК вищезазначений термін мав починатися з дати набуття чинності зміни до Акту – 12 серпня 1997 р.

49. В червні 2002 р. Вищий касаційний суд («ВКС») пояснив, що максимальний передбачений законодавством термін тримання під вартою є необхідним для захисту прав обвинувачених та учинення тиску на розслідуючі органи, щоб вони більш відповідально підходили до своєї справи. Суд також зазначив, що у випадках, коли суд першої інстанції повертає справу на дорозслідування, термін ув'язнення, передбачений законодавством, не поновлюється, а зберігається. Час, упродовж якого справа знаходилася на розгляді в суді, не враховується (СП 1-02 ВКС).

ЗАКОНОДАВСТВО

I. ЙМОВІРНІ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 5 §§ 1, 3 ТА 4 КОНВЕНЦІЇ

50. Заявник подав скарг апеляцій, які підлягають під дію Статті 5 Конвенції, відповідна частина якої зазначає:

«1. Кожен має право на волю та недоторканність особи. Нікого не можна лишати волі, окрім наступних випадків та згідно із процедурою, передбаченою законодавством:

...

(в) законний арешт або ув'язнення особи у випадку доцільної підозри в тому, що ця особа вчинила злочин або у випадку, коли необхідно попередити вчинення злочину або втечу після скоєння злочину, для того, щоб ця особа могла постати перед компетентними правоохоронними органами;

...

3. Кожна особа, яку заарештували або затримали згідно із положенням параграфу 1 (в) цієї Статті, зобов'язана в найкоротший термін постати перед суддею або іншою особою, яка є уповноваженою за законом виконувати обов'язки судді. Справу цієї особи зобов'язані розглянути в відповідні терміни або звільнити до суду. Звільнення можливе за умови гарантування появи цієї особи на судовому розгляді.

3. Кожна особа, яка втратила свою волю через арешт або взяття під варту, має право на судовий розгляд, під час якого суд швидко прийме рішення щодо

законності її затримання і відпустить її, якщо тримання під вартою було незаконним.»

51. Уряд не надав своїх міркування щодо правочинності та суті позики.

52. Заявник подавав повторні апеляції.

А. Скарга за Статтею 5 § 3 щодо неможливості заявника постати перед суддею в найкоротший термін

53. Заявник скаржився на те, що після його арешту 3 липня 1993 р. та 7 березня 1994 р., він не мав можливості постати перед суддею або іншою особою, яка уповноважена за законом виконувати обов'язки судді, в найкоротший термін.

54. Тим не менш, Суд відмічає, що у випадку першого арешту та тримання його під вартою, дата його звільнення – це дата початку шестимісячного терміну, що відповідає положенням Статті 35 §1 Конвенції. Що стосується другого арешту, із заяви заявника зрозуміло, що слухання в суді було проведене не пізніше 25 лютого 1997 р. (див. параграф 21 вище). В цей день він постав перед суддею і зміг подати апеляцію проти свого тримання під вартою. Таким чином, в цей день розпочався шестимісячний термін, що відповідає положенням Статті 35 § 1 Конвенції (див. *Аль Акіді проти Болгарії* (ріш.), № 35825/97, 19 вересня 2000 р. та *Хрістова проти Болгарії* (ріш.), № 35436/97, 19 вересня 2000 р.). Заявник направив свій перший лист в Суд 17 лютого 2000 р.

55. Таким чином, в обох випадках заявник подав апеляцію занадто пізно і її необхідно було відхилити згідно із Статтею 5 §§ 1 та 4 Конвенції.

Б. скарга за Статтею 5 § 1 (в) щодо незаконного взяття заявника під варту

56. Заявник направив скаргу, в якій зазначив, що частина терміну його тримання під вартою була незаконною, тому що був перевищений передбачений законом максимальний термін досудового тримання під вартою. А саме, він зазначив, що після внесення змін до Кримінального кодексу 4 серпня 1997 р. класифікація злочин, «що продовжується» була відмінена. Тому він вказав на те, що якби обвинувачення проти нього були змінені раніше 1 вересня 1999 р. і його звинуватили у трьох окремих пограбуваннях, а не об'єднали їх в один кримінальний злочин, що продовжується, до нього можна б було застосувати максимальний період попереднього ув'язнення терміном 1 рік. В свою чергу, він стверджує, що вимагав би свого звільнення 12 серпня 1998 р. Однак, оскільки він був звільнений 24 серпня 1999 р., заявник стверджує, що його незаконно тримали під вартою упродовж одного року та дванадцяти днів. Як варіант, він зазначає, що навіть якби до нього застосували максимальний передбачений законодавством дворічний термін досудового тримання під вартою, він би вийшов на волю 12 серпня 1999 р., а не 24 серпня 1999 р.

57. Суд нагадує, що головне питання, з яким необхідно визначитися в контексті позову за Статтею 5 § 1 Конвенції, це чи було ув'язнення, про яке йде мова, «законним», в тому числі, чи відповідало воно «процедурі, яка передбачена законодавством». В цьому випадку Конвенція посилається на національне законодавство і головною задачею є дотримання існуючих та процесуальних норм, але вона вимагає, щоб кожен випадок позбавлення волі відповідав вимогам Статті 5 Конвенції, а саме, щоб людина була захищена від свавілля (див. *Бенхам проти Великобританії*, рішення від 10 липня 1996 р., *Звіти* 1996-III, стор. 752-53, § 40).

58. Головним для органів державної влади, в тому числі для судів, є тлумачення та застосування національного законодавства. Однак, оскільки Стаття 5 § 1 Конвенції суперечить національному законодавству, а виконання національного законодавства призведе до порушення Конвенції, Суд може і зобов'язаний застосувати свої повноваження та розглянути чи не відбулося порушення цього закону (див. *Бенхам*, зазначено вище, § 41).

59. В цьому випадку, Суд дійшов висновку, що тримання заявника під вартою підпадає під дію Статті 5 § 1 (в) Конвенції, оскільки він був затриманий для того, щоб постати перед компетентними правоохоронними органами, тому що його підозрювали у вчиненні злочину. Немає жодної причини вважати, що формальності, які передбачені національним законодавством для тримання особи під вартою, були порушені.

60. Суд зазначає, що заявника тримали під вартою в період з 5 липня 1993 р. до 8 грудня 1993 р., а потім знову з 8 березня 1994 р. до 24 серпня 1999 р. Взагалі він знаходився під вартою упродовж п'яти років, десяти місяців та двадцяти двох днів. Упродовж частини цього періоду провадження знаходилося на розгляді в суді першої інстанції, а саме в період з 23 вересня 1996 р. до 30 червня 1998 р. Максимальний передбачений законом період тримання під вартою, під час якого справа знаходиться на етапі розслідування, а не на етапі розгляду, розпочався 12 серпня 1997 р. (див. параграф 46-49 вище). Нарешті, 24 серпня 1999 р. суд міста Софія прийняв рішення про те, що термін тримання заявника під вартою перевищив максимальний передбачений законом дворічний строк, і прийняв рішення про його звільнення (див. параграф 42 вище).

61. Незважаючи на вищевказане і беручи до уваги суть позову, який було подано за Статтею 5 § 1 Конвенції, аргументи заявника не були переконливими для Суду, оскільки ризиковано розглядати яким би могло або мало бути обвинувачення проти нього із урахуванням змін до Кримінального Кодексу від 4 серпня 1997 р. і яким був би максимальний термін досудового тримання під вартою і коли б він закінчився.

62. Відповідно, беручи до уваги, що обвинувачення проти заявника, в цілому, не були змінені до його звільнення 24 серпня 1999 р., компетентні органи могли доцільно вважати, що по відношенню до нього продовжується застосування передбаченого законом максимального дворічного терміну досудового тримання під вартою на етапі розслідування. Беручи до уваги, що провадження розглядалося в суді першої інстанції до 30 червня 1998 р., Суд не знайшов жодних свідчень на користь того, що рішення суду міста Софія від 24 серпня 1999 р. призвело до перевищення передбаченого законом максимального дворічного досудового тримання під вартою.

63. Відповідно, Суд прийняв рішення по відношенню до цього позову, згідно із яким він не виявив порушення Статті 5 § 1 Конвенції. Таким чином, це клопотання є необґрунтованим і його необхідно відхилити згідно із Статтею 35 §§ 3 та 4 Конвенції.

В. Скарга за Статтею 5 § 3 Конвенції щодо незаконного та задовгого тримання заявника під вартою

64. Заявник поскаржився на те, що його тримання під вартою було незаконним, занадто довгим, а сума застави була призначена довільно та без урахування його фінансового стану, тому його ув'язнення тривало з 3 серпня 1998 р. до 24 серпня 1999 р., тобто, упродовж одного року та двадцять одного дня.

1. Період, який необхідно враховувати

65. Суд враховує, що заявник знаходився під вартою з 5 липня 1993 р. до 8 грудня 1993 р., а потім знову з 8 березня 1994 р. до 24 серпня 1999 р., тобто, загалом упродовж п'яти років, десяти місяців та двадцяти двох днів.

2. Правочинність

66. Суд вважає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 Конвенції. Він також зазначив, що вона не вступає в конфлікт з будь-якими іншими підставами необґрунтованості. Таким чином вона оголошується прийнятною до судочинства.

4. По суті

67. Спочатку суд зазначає, що ця скарга є подібною до тих, що вже раніше подавали проти Болгарії і в яких виявили порушення (див., наприклад, справу *Ілійков проти Болгарії*, яка зазначена вище, §§ 67-87 та *Шшиков проти Болгарії*, № 38822/97, §§ 57-67, ЄКПЛ 2003-I). Таким чином, в більшості випадків, коли органи влади приймали рішення про продовження терміну тримання заявника під вартою, вони не брали до уваги особливості та ознаки ризику того, що заявник може зникнути, вчинити новий злочин або буде заважати розслідуванню. В деяких випадках вони посилалися на те, що в нього немає постійної адреси (див. параграфи 28, 31 та 32 вище), а в інших випадках взагалі не наводили жодних аргументів (див. параграфи 27 та 32 вище). Оскільки органи влади не вважали за потрібне пояснювати подовження терміну тримання заявника під вартою в кожному окремому випадку, здається, що вони вважали тримання під вартою обов'язковим та від самого початку спиралися на норми законодавства, які вимагають ув'язнення у випадках серйозних міжнародних злочинів.

68. Що стосується періоду після прийняття рішення про звільнення заявника під заставу, Суд знову наголошує, що гарантії, зазначені в Статті 5 § 3 Конвенція спрямовані на забезпечення присутності обвинувачуваного на слуханні. Тому сума застави має «оцінюватися, в першу чергу, з урахуванням його особистості та його фінансового становища ... іншими словами, має залежати від ступеня впевненості в тому, що можливість втрати коштів ... в разі його відсутності на слуханні, стане тим фактором, який втримає його від втечі» (див. *Ноймайстер проти Австрії*, постанова від 27 червня 1968 р., Серія А № 8, стор. 40, § 14). Обвинувачуваний, якого судові органи готові відпустити під заставу, повинен надати вірну інформацію, яку за необхідності можна перевірити, щодо суми застави, яка може бути призначена. Якщо існує загроза фундаментальному праву на волю, яке гарантує Стаття 5 Конвенції, органи влади зобов'язані зробити все можливе, щоб призначити належну суму застави, а також чи обов'язковим є подовження ув'язнення (див. *Іванчук проти Польщі*, № 25196/94, § 66, 15 листопада 2001 р. та *Божилів проти Болгарії*, № 45114/98, § 60, 22 грудня 2004 р. із посиланням на справу *Шертенлайб проти Швейцарії*, № 8339/78, Звіт Комісії від 11 грудня 1980 р., Рішення та Звіти 23, стор. 196, § 171).

69. В даному випадку, 3 серпня 1998 р. суд міста Софія прийняв рішення відпустити заявника під заставу в розмірі 500000 болгарських левів (500 німецьких марок за тодішнім курсом; див. параграф 33 вище). Під час призначення цієї суми, суд не проводив оцінку матеріального стану або майна заявника та не шукав жодної інформації або підтвердження того, чи може він сплатити цю заставу (див. параграф 33 вище). Заявник не мав фінансової можливості сплатити заставу і залишився під вартою ще на рік та двадцять один день (див. параграф 35-42 вище).

70. Треба визнати, що в 1993 р. він зміг сплатити заставу в розмірі 10000 болгарських левів (близька 545 німецьких марок за тодішнім курсом), але він сплатив цю суму не самостійно, її внесли його друзі (див. параграф 29 вище). Тим не менш, це було за п'ять років до рішення суду міста Софія, яке було прийнято 3 серпня 1998 р., а заявник знаходився в ув'язненні більшу частину наступних років. Безперечно, його фінансове

становище змінилося за ці роки, через що суд зобов'язаний був провести переоцінку фінансового становища заявника, щоб визначити суму застави. Тим не менш, як зазначено вище, суд міста Софія не провів таку оцінку.

71. У зв'язку із цим, також необхідно зазначити, що своїм рішенням від 3 грудня 1998 р. прокуратура міста Софія визначила, що заявник не спроможний сплатити вищезазначену заставу, яку призначив суд міста Софія, та скоротила суму застави до 50000 болгарських левів (50 німецьких марок за тодішнім курсом). Заявник майже негайно надав цю суму, але його не звільнили через непорозуміння, які виникли зі справою, за якою він був затриманий (див. параграф 37-38 вище). В будь-якому випадку, це рішення було скасовано через те, що прокуратура не мала права змінювати суму застави, яка була призначена судом міста Софія, і тому заявник залишився у в'язниці (див. параграф 39 вище).

72. І нарешті, Суд вважає, що тримання під вартою упродовж майже шести років за ненасильницький злочин, може вважатися таким, що суперечить Статті 5 Конвенції.

73. Беручи до уваги все вищезазначене, Суд вважає, що відбулося порушення Статті 5 § 3 Конвенції, тому що органи влади не змогли пояснити причину продовження тримання заявника під вартою, а місцевий суд не провів оцінку можливостей заявника щодо сплати застави.

Г. Скарга за Статтею 5 § 4 Конвенції щодо неможливості заставником оскарження суми застави і незаконного продовження перебування під вартою

74. Заявник стверджує, що у нього не було можливості оскаржити суму застави, яку призначив суд міста Софія 3 серпня 1998 р., а тому він продовжував незаконно перебувати під вартою. Він посилається на Статтю 5 § 4 та 13 Конвенції.

75. Що стосується посилання заявника на статтю 13 Конвенції, Суд вважає, що цю скаргу необхідно вважати посиланням на те, що заявник, ймовірно, не міг оскаржити своє ув'язнення згідно із Статтею 5 § 4 Конвенції. Окрім того, Суд зазначає, що Стаття 5 § 4 Конвенції містить спеціальний закон по відношенню до більш загальних вимог Статті 13 (дивіться також справу *Ніколовою*, яка вказана вище, § 69). Відповідно, Суд зобов'язаний перевірити позов за Статтею 5 § 4 Конвенції.

1. Прийнятність

76. Суд вважає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 Конвенції. Він також зазначив, що вона не вступає в конфлікт з будь-якими іншими підставами необґрунтованості. Таким чином, вона оголошується прийнятною.

2. По суті

77. Суд зазначає, що згідно із Статтею 5 § 4 Конвенції, заарештована або затримана особа має право на перегляд процесуальних та основних умов, які є важливими для визначення «незаконності» (згідно із Конвенцією) позбавлення волі (див. справу *Броган та інші проти Великобританії*, рішення від 29 листопада 1988 р., Серія А, № 145-Б, стор. 34-35, § 65). Ця гарантія застосовується незалежно від причин тримання під вартою і навіть відсутність процедур, які передбачені Статтею 5 § 4 Конвенції, може вважатися її порушенням (див. *Де Вільд, Умс та Версип проти Бельгії*, рішення від 18 червня 1971 р., Серія А № 12, стор. 39-40, § 73).

78. Повертаючись до особливостей цієї справи, Суд вважає, що цей позов є подібним до того, який розглядався за справою *Асенова* (зазначена вище, §§ 73-79).

79. Також, Суд зазначає, що заявнику за цією справою не були доступні жодні юридичні процедури для оскарження законності ув'язнення після прийняття рішення про звільнення його під заставу 3 серпня 1998 р. Всі спроби заявника змусити органи влади переглянути суму застави через його неспроможність її сплатити були марними (див. параграф 35-40 вище). В результаті, він залишився під вартою ще на рік та двадцять один день. Лише 24 серпня 1999 р. суд вирішив розглянути апеляцію від заявника, а потім і відпустити його (див. параграфи 41-42 вище).

80. Виходить, що заявнику відмовили у праві переглянути незаконність продовження його ув'язнення в суді після прийняття рішення про звільнення його під заставу 3 серпня 1998 р. Таким чином, в цьому випадку вбачається порушення Статті 5 § 4 Конвенції.

II. ЙМОВІРНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ ПРО ТЕРМІН РОЗГЛЯДУ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

81. Заявник скаржився на те, що кримінальне провадження проти нього розглядалося занадто довго. Він посилався на Статтю 6 Конвенції, відповідна частина якої зазначає:

«У визначення ... будь-якого кримінального обвинувачення проти нього, кожен має право на розумні терміни розгляду справи в ... суді ...»

83. Уряд не надав своїх міркувань щодо прийнятності та суті скарги.

84. Заявник подав повторний позов.

A. Відповідний період

84. Суд зазначає, що попереднє розслідування в справі проти заявника розпочалося 6 липня 1993 р. Ця дата вважається початком періоду, який враховується. Що до закінчення цього періоду, Суд вказує на те, що заявник не надав жодної інформації та не подав жодного позову за будь-який період після 17 листопада 2000 р. На цю дату провадження все ще знаходилося на етапі розслідування (див. параграф 25 вище).

85. Таким чином, Суд може лише оцінити тривалість кримінального провадження проти заявника, яке продовжувалося з 6 липня 1993 р. до 17 лютого 2000 р., тобто шість років, сім місяців та сімнадцять днів.

Б. Прийнятність

86. Суд вважає, що ця скарга не є очевидно необґрунтованою у розумінні статті 35 § 3 Конвенції. Він також зазначив, що вона не вступає в конфлікт з будь-якими іншими підставами необґрунтованості. Таким чином, вона оголошується прийнятною.

В. Суть справи

87. Суд зазначає, що він має оцінити доцільність терміну провадження в світлі особливих обставин справи, а також з урахуванням критеріїв, які сформувалися на підставі попередніх рішень Суду, а саме, складності справи та поведінки заявника і відповідних органів. Що стосується останнього пункту, його також треба брати до уваги

(див. *Філіс проти Греції* (№ 2), рішення від 27 липня 1997 р., *Звіти про рішення* 1997-IV, стор. 1083, § 35). Суд нагадує, що лише затримки по відношенню до Держави можуть виправдати недотримання вимог до «розумного терміну» (див. *X. проти Франції*, рішення від 24 жовтня 1989 р., Серія А. № 162-А, стор. 21-22, §55).

88. Суд вважає цю справу достатньою складною, оскільки в ній задіяні декілька обвинувачених і вона стосується трьох пограбувань.

89. Ми не виявили жодних значних затримок по відношенню до заявника, інших відповідачів та сторін провадження. Дійсно, чотири слухання в суді міста Софія були відкладені через відсутність адвокатів (див. параграф 21 вище). Це викликало затримку з 25 лютого 1997 р. до 30 червня 1998 р., тобто затримка складає чотири місяці та п'ять днів. Тим не менш, як зазначено нижче, Суд вважає, що суд міста Софія міг уникнути такої затримки, якби замість відкладання чотирьох слухань раніше передав справу до прокуратури (див. параграф 90 нижче).

90. Що стосується поведінки органів влади, Суд вважає, що в період між 31 серпня 1994 р. та 28 лютого 1996 р., тобто упродовж одного року, п'яти місяців та двадцяти дев'яти днів, прокуратура міста Софія повернула справу на етап дослідження за п'ятьма різними епізодами через суперечки в результатах попереднього розслідування (див. параграф 18 вище). Окрім того, в період між 25 лютого 1997 р. та 30 червня 1998 р., тобто упродовж одного року, чотирьох місяців та п'яти днів, суд міста Софія відклав чотири судових слухання через відсутність різних осіб, а лише потім передав справу в прокуратуру через наявність розбіжностей в обвинувальному акті та в підозрі (див. параграфи 21-22 вище). Подальша затримка була спричинена тим, що в період між 13 липня 1998 р. та 22 червня 1999 р. прокуратура міста Софія перевела справу на етап розслідування за двома окремими випадками для виконання вимог суду міста Софія (див. параграф 23 вище). В будь-якому випадку, суд зазначає, що на 17 лютого 2000 р. попереднє розслідування по відношенню до заявника не було завершено, тобто воно продовжувалося впродовж шести років, семи місяців та сімнадцяти днів після відкриття (див. параграф 25 вище).

91. Нарешті, Суд зазначає, що все це було дуже важливим для заявника, оскільки він ризикував потрапити за ґрати і затишався під вартою майже шість років.

92. Враховуючи все вищезазначене, Суд прийшов до висновку, що вимога «розумного терміну» згідно із Статтею 6 § 1 Конвенції в цьому випадку була порушена. Таким чином, в цьому випадку ми вбачаємо порушення Статті 6 § 1 Конвенції.

III, ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

93. Стаття 41 Конвенції становить:

"Якщо суд заявив, що мало місце порушення Конвенції або її протоколів, та якщо внутрішній закон Високої Договірної Сторони дозволяє лише недосконало виправити наслідки цього порушення, суд надається потерпілій стороні, при наявності, справедливу компенсацію. »

А. Збиток

94. Заявник вимагав 10100 французьких франків (1540 євро) в якості грошової компенсації збитків, які він зазнав через втрату трудового прибутку за два терміни його тримання під вартою, упродовж яких він, ймовірно, не міг працювати. Сума його позову спирається на передбачену законом мінімальну заробітну плату в той період і на те, що якби він був вільним, то зміг би працювати та заробив би вказані кошти.

95. Заявник також вимагав 30000 євро компенсації моральних збитків. Він аргументував це тим, що відчував біль та відчай після позбавлення волі упродовж значеного періоду, а також через затягнення кримінального провадження. Окрім того, він наголосив, що подовження кримінального провадження проти нього призвело до того, що він не може влаштуватися на певну роботу, на який відсутність таких проваджень є обов'язковою вимогою для кандидатів.

96. Уряд не прокоментував вимоги заявника щодо матеріальних збитків, але опротестував його вимоги щодо моральних збитків. Він стверджує, що такі вимоги є необґрунтованими, надмірними та не відповідають тим компенсаціям, які призначав Суд в попередніх подібних справах.

97. Суд вважає, що матеріальні збитки заявника є гіпотетичними та непідтвердженими, оскільки він не надав жодних документів або доказів, які б підтвердили, що він працював перед тим, як його затримали, або що в нього були пропозиції про працевлаштування на вказаний період. Відповідно, Суд не знайшов жодного зв'язку між виявленими порушеннями та ймовірними матеріальними збитками; тому він відхиляє цю вимогу. З іншого боку, оскільки він вияви порушення Статті 5 §§ 3 та 4 та Статті 6 Конвенції (див. параграфи 73, 80 та 92 вище) і приймав рішення, спираючись на справедливість, він присудив заявнику 3500 євро моральної компенсації, плюс будь-які податки, які необхідно буде сплатити з цієї суми.

Б. Витрати

98. Заявник вимагає 6480 доларів США (близька 5028 євро) для сплати праці його адвоката в цій справі. Він також вимагає 135 євро, які він витратив на переклад, поштові відправлення та телефон, а також на фотокопії та канцелярські товари. Заявник надав договір про юридичні витрати, в якому міститься інформація про те, що юрист відпрацював 108 годин за ставкою 60 доларів США (близька 47 євро) за годину та два чеки на загальну суму 1771 новий болгарський лев (близька 908 євро), які він сплатив адвокату із Болгарської Спільки Адвокатів із Захисту Прав Людини, який працював над цією справою. Він також додав договір про послуги перекладу, рахунок на 60 болгарських левів (близька 31 євро), які він сплатив перекладачу та рахунок за поштові витрати на суму 147.30 болгарських левів (близька 76 євро). Вся поштові витрати були за рахунок Болгарської Спільки Адвокатів із Захисту Прав Людини.

99. Уряд оскаржив рахунок адвоката, оскільки вважає, що там вказано забагато годин.

100. Суд, спираючись на рішення за попередніми справами, вважає, що заявник має право на компенсацію своїх витрат, оскільки він зміг довести, що вони були необхідними та доцільними. В цьому випадку, Суд вважає, що вказана завелика кількість годин і її необхідно скоротити. Окрім того, Суд виявив, що адвокат заявника не тримав його в курсі розвитку кримінальної справи проти нього (див. параграф 25 вище), обставини якої мають безпосереднє відношення до скарги (Стаття 47 § 6 Судового регламенту). Відповідно, враховуючи всі ці фактори, Суд вважає, що доцільна сума для компенсації збитків дорівнює 2000 євро плюс податки, які необхідно буде сплатити з цієї суми.

В. Пеня за невиконання зобов'язання у встановлений термін

1. Суд вважає за необхідне нарахувати відсоткову ставку за пеню за невиконання зобов'язання у встановлений термін за відсотковою ставкою кредитної програми додаткового кредитування Європейського Центрального банку, збільшеною на три пункти відсотків.

З ЦИХ ПРИЧИН СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Заявив*, що доцільними є скарги, які стосуються (а) терміну та доцільності ув'язнення заявника; (б) його неспроможності оскаржити суму застави, а тому незаконне продовження його ув'язнення; та (в) ймовірний надмірний термін кримінального провадження проти нього;

1. *Заявив*, що інші скарги є недоцільними;

2. *Встановив*, що мало місце порушення Статті 5 § 3 Конвенції, тому що органи влади не змогли аргументувати подовження ув'язнення заявника, а суд не зміг оцінити його фінансові можливості для сплати застави;

3. *Встановив*, що мало місце порушення Статті 5 § 3 Конвенції, тому що відповідачу було відмовлено у праві на перегляд незаконності продовження його ув'язнення судом після прийняття рішення про звільнення його під заставу 3 серпня 1998 р.;

4. *Встановив* порушення Статті 6 § 1 Конвенції, тому що кримінальне провадження проти заявника затягнути;

5. *Встановив, що*

(а) відповідна держава упродовж трьох місяців після дати, коли рішення набере чинності згідно із Статтею 44 § 2 Конвенції, повинна сплатити заявнику наступні суми, які необхідно перевести в болгарські леви за курсом на дату виплати:

(i) 3500 євро (три тисячі п'ятсот євро) моральних збитків;

(ii) 2000 євро (дві тисячі євро) витрат;

(iii) будь-які податки, які він має сплатити з цих сум;

(б) після закінчення цього терміну і до оплати ці суми буде збільшено на простий відсоток за відсотковою ставкою кредитної програми додаткового кредитування Європейського Центрального банку, збільшеною на три пункти відсотків;

6. *Відхиляє* всі інші вимоги відповідача.

Складено англійською мовою та доведено до відома 10 серпня 2006 р. згідно із Статтею 77 § 2 та 3 Судового регламенту.

Клавдія Вестердік
Секретар суду

Пір Лоренцен
Голова

This translation from English

Цей переклад, з англійської мови

into Ukrainian has been made correctly.

на українську мову, виконано вірно

Head of Translation Department

Керівник департаменту перекладів

of the Centre of Translations and Services

Центру перекладів та послуг

Belyaev Vadim Vasilyevich _____

Беляєв Вадим Васильович

Translator : Yuliia Tarasenko _____

Перекладач Тарасенко Юлія Юріївна

Diploma: CE № 32519426

Диплом: CE № 32519426

Jul. 13, 16 / 13 лип. 16 р.

AGENCIA PEREKLADIV

U N I K A

237 37 35 WWW.UNIKA.IN.UA

L'agence de traduction «UNIKA», Web :

www.unika.in.ua

Агенція перекладів «Уніка», тел: GSM

+38063 237 51 57

Translation Agency «Unika», tel.GSM

+38067 231 22 55

Übersetzungsagentur «UNIKA», Fax:

(38044) 248 94 72

La Agencia de traducciones «UNIKA», tél.

(38044) 237 51 57

翻译局 «Unika», 电话号码:

(38044) 237 37 96

Агентство переводов „Уника“, E-mail:

rus@unika.in.ua